

Predgovor

Nakon jubilarne, bogato posjećene, medijski zapažene te za dizajn nagrađene *25. izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija*, Muzejski dokumentacijski centar (MDC) nastavio je i 2007. godine svoju jedinstvenu promidžbenu izložbenu akciju toga značajnog aspekta muzejske djelatnosti.

Pozivu za sudjelovanje na *26. izložbi izdavačke djelatnosti* odazvala su se 103 muzeja iz 62 grada i mjesta u Hrvatskoj, od toga 24 muzeja iz Zagreba, a 79 muzeja iz ostalih gradova i mjesta u Hrvatskoj. Skupljajući građu za izložbu, knjižne su police MDC-a popunjene sa 614 novih tiskanih i elektroničkih publikacija, Zbirka videoteke sa 6 novih muzejskih DVD-ova, a Zbirka muzejskih plakata sa 191 plakatom. Iako se broj objavljenih publikacija pojedinih muzeja kreće od jednoga pa do 36 novih naslova, su muzeji su od listopada 2006. do listopada 2007. godine prosječno objavili oko šest novih publikacija. Zagrebački muzeji objavili su ukupno 155 publikacija, a ostali hrvatski muzeji 459 novih publikacija.

Navođenjem tih brojčanih podatka želimo istaknuti velik odaziv muzeja iz cijele Hrvatske koji su prepoznali vrijednost javnog iskoraka iz svojih lokalnih sredina i izlaganja svojih publikacija u okruženju ostalih hrvatskih nakladnika. Ti su brojčani pokazatelji ujedno odraz pojačane izdavačke djelatnosti ne samo velikih već i manjih muzejskih ustanova, kako onih iz većih gradskih središta (Zagreba, Splita, Osijeka, Rijeke), tako i onih iz manjih mjesta, u kojima djeluju kao nositelji kulturnih događanja.

Kao i prijašnjih godina, u muzejskome izdavačkom korpusu najvećim su postotkom (82%) zastupljene specifične muzejske publikacije koje prate povremene izložbe – katalozi izložaba. Iako su najbrojniji i najsnažnije pridonose prepoznatljivosti muzeja, njihovih fondova i djelatnosti, oni su, nažalost, ujedno i najskriveniji od očiju šire javnosti. Tek nakon posjeta izložbi "sretnici" ih mogu pridružiti svojim privatnim bibliotekama, ali u javnoj ih prodaji izvan muzeja nema ili se mogu samo sporadično naći ako je riječ o velikim muzejima s jakim marketinškim programom.

Najnoviji katalozi izložaba svjedoče o spektru novih tema kojima muzeji komuniciraju sa sve širim krugom posjetitelja. Nepoznato ili ono što mislimo da poznajemo, ali ne poznajemo dovoljno – bila je vodilja mnogim muzejima pri organizaciji izložaba i objavljivanju popratnih katalog. Pobuđujući interes publike očuđavanjem svakodnevnih stvari i pojava, Etnografski je muzej u Zagrebu obradio temu prehrane na izložbi i u popratnom

katalogu *Svijet hrane u Hrvatskoj*. Muzej grada Zagreba obradovao je brojne poklonike jedne od zvijezda hrvatske glazbene estrade – Ive Robića svojim monografskim katalogom popraćenim i CD-om sa zvučnim zapisima Robićevih šlagera. Zaboravljene dječje igre i samo u sjećanjima sačuvane igračke bila su tema dvaju muzeja (Muzeja Brodskog Posavlja i Gradskog muzeja Makarska), a ljekovito bilje i zavjetni darovi za zdravlje, kao rijetko muzejski obrađivana tema, predstavljeni su u Muzeju seljačkih buna u Gornjoj Stubici. U tom kontekstu "otkrivanja (ne)poznatoga" središnje mjesto ima opsežan katalog Galerije Klovićevi dvori, koji slijedom svojih prijašnjih uzornih izdanja unutar 70-ak tekstova i uz vrsne fotografske priloge donosi monografski prikaz "nepoznate zemlje" – Dalmatinske zagore.

Veliko zanimanje publike za izložbe povijesne i kulturno-povijesne tematike upotpunjuju i njihovi popratni katalozi. Obrađivane su različite lokalne teme (poput kataloga *Židovi u Međimurju* Muzeja Međimurja; *Gradska munjara Sisak : 1907. - 1947.* Gradskog muzeja Sisak; *Parobrodarstvo i turizam u Dalmaciji* Hrvatskoga pomorskog muzeja u Splitu; *Katolički pokret u našičkom kraju između dva svjetska rata* Zavičajnog muzeja Našice i dr.), ali i teme nacionalnog značenja (poput izložbe Hrvatskoga povijesnog muzeja *Dadoh zlato za željezo: Hrvatska u vrijeme Prvog svjetskog rata* ili izložbe Muzeja grada Rijeke *Mirovni ugovor između FNRJ i Italije, Pariz 1947.*).

Radost zbog novih arheoloških nalaza tijekom višegodišnjih arheoloških istraživanja muzeji su podijeli sa svojom publikom velikim brojem kataloga arheoloških izložaba (npr. *Rimske kupke u Tekiću* Gradskog muzeja Požega, *Tragovima kamenoklesara* Arheološkog muzeja Istre u Puli; *Arheološka istraživanja u Hrvojevoj ulici i kući Andrić* Muzeja grada Splita; *Zapadna virovitička obilaznica* Gradskog muzeja Virovitica i dr.), a dječjoj populaciji predstavljena je antička kolijevka današnjeg Zagreba - Arheološki park Andautonija.

Izlaganjem donacija kojima su obogatili svoje funduse muzeji zahvaljuju svojim donatorima i popratnim publikacijama trajno bilježe njihovu kulturnu gestu (Gradski muzej Vukovar predstavio je donaciju Matijaš; Moderna galerija u Zagrebu donaciju Branka Ružića, Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku donaciju umjetnina Vladimira Džanka, Galerija grada Krapine donaciju Ivana Lovrenčića; Muzej grada Šibenika segmente iz donacije Borisa Baranovića Baila i dr.). Strossmayerova galerija objavila je reprezentativnu monografiju velikog donatora čije ime nosi, a Slavonski Brod je središnji gradski kulturni događaj predstavio katalogom stalnog postava nove Galerije Ružić, nastale donacijom Branka Ružića i suvremenika.

Prirodna baština bila je također jedna od tema – muzeji su predstavljali ptice (Muzej Slavonije u Osijeku), puževe (Slavonski Brod), morske pse i fosile (Hrvatski prirodoslovni muzej u Zagrebu), minerale i kukce (Prirodoslovni muzej u Splitu).

Ipak, i ove je godine najveći broj kataloga popratio brojne likovne izložbe pojedinaca ili skupina autora, a među njima je i niz respektabilnih monografskih kataloga retrospektivnih izložaba (Leo Junek, Robert Frangeš-Mihanović, Vanja Radauš, Vladimir Kirin u Galeriji Klovićevi dvori; Edo Kovačević u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu; Ljerka Njerš u Muzeju za umjetnost i obrt).

U ovogodišnjem korpusu recentnih muzejskih izdanja znatan je udio (od 12% ukupnog broja) monografskih publikacija (likovnih monografija i fotomonografija, muzejskih i kulturno-povijesnih vodiča i kataloga stalnih muzejskih postava, eseja, studija i kritika) koje objavljuju sinteze stručnoga i znanstvenog rada muzejskih stručnjaka i njihovih suradnika.

Grad Zagreb dobio je prvi detaljan i bogato ilustriran vodič po gradskim spomenicima i fontanama u izdanju Gliptoteke HAZU i Grada Zagreba, a kulturna baština naselja Tar, Frata i Vabriga u Istri svoj prvi registar u ediciji Zavičajnog muzeja Poreštine "Hereditas Histriae".

Vrsni stručnjaci Gradskog muzeja Nova Gradiška i Muzeja Moslavine u Kutini dali su svoj doprinos etnografskoj znanost objavljivanjem vrijednih rezultata istraživanja (ženskih) narodnih nošnji. Suvremena teorija likovnih umjetnosti već sada je obogaćena kulturnim knjigama u novopokrenutom bibliografskom nizu Muzeja suvremene umjetnosti "Biblioteka refleksije", koje donose prijevode renomiranih teoretičara umjetnosti Borisa Groysa i Arthura C. Dantoa. Arheološki muzej Zadar objavio je dvije respektabilne monografije koje predstavljaju arhitekturu ranog kršćanstva u Zadru i na zadarskom području (autorice Pavuše Vežić) te opsežnu znanstvenu studiju starohrvatskoga groblja na Ždrijacu u Ninu.

Rezultati stručnih i znanstvenih istraživanja pojedinih muzejskih predmeta ili zbirki također su zabilježeni u posebnim izdanjima, među kojima je niz *Studije Muzeja "Mimara"*, katalog Zbirke stranih mastora iz kolekcije Muzeja hrvatske naivne umjetnosti, katalog izložbe Zbirke tiskopisa 16. st. iz riznice Muzeja Slavonije u Osijeku, katalog Zbirke rimskoga carskog novca u Arheološkome muzeju Split, Zbirka školskih izvješća i Arhivske zbirke Hrvatskoga školskog muzeja i drugi vrijedni naslovi.

Džepnim informativnim lecima i brošurama Muzej moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci predstavio je sve svoje zbirke na hrvatskome i engleskom jeziku.

Dvadeset i četiri nova sveska periodičnih publikacija (časopisa i godišnjaka) dragocjen su prinos istraživanju različitih kulturoloških tema i znanstvenih područja. Galerija Antuna Augustinčića u Klanjcu objavila je u svojim *Analima* radove sa simpozija *Skulptura na otvorenom*, a MDC u svom zborniku *Muzeologija* izlaganja međunarodne skupine autora na godišnjoj konferenciji ICOM-CIDOC-a koja se bavila temom *Dokumentacija i korisnici* (Zagreb, 2005.).

Za prijenos i izmjenu novih spoznaja o lokalnim temama posebno su značajni i najnoviji svesci časopisa zavičajnih muzeja (*Kaštelanski zbornik* Muzeja grada Kaštela, *Podravski zbornik* Muzeja grad Koprivnice, *Godišnjak grada Korčule* Gradskog muzeja Korčula, *Zbornik Moslavine* Muzeja Moslavine, *Makarsko primorje* Gradskog muzeja Makarska, *Osječki zbornik* Muzeja Slavonije, *Senjski zbornik* Gradskog muzeja Senj, *Godišnjak Gradskog muzeja Sisak*).

Iako nije novost, ona ipak još uvijek začuđuje brojne posjetitelje i ljubitelje knjiga – muzeji su, naime, jedni od najaktivnijih izdavača koji svoje sadržaje objavljuju na elektroničkim medijima. Ove se godine pojavilo čak devet novih muzejskih elektroničkih publikacija na CD-ROM-ovima, među kojima je elektronički muzejski vodič kroz stalni postav Galerije Emanuela Vidovića, u izdanju Muzej grada Splita, mala prirodoslovna enciklopedija Prirodoslovnog odjela Narodnog muzeja u Zadru, koji je predstavio svoju Zbirku mekušaca, te multimedijски CD-ROM o skrivenom blagu hidroarheoloških nalazišta u izdanju Grada i Muzeja u Novalji. Muzej grada Zagreba, kao vrlo vitalan i suvremen stogodišnjak, svoj je 100. rođendan popratio brojnim događanjima, među kojima je i objavljivanje CD-ROM-a s ilustriranom tonfilmskom revijom "Svijet" i multimedijskom pričom o gradu Zagrebu od 1926. do 1936. godine. Elektronički katalog izložbe *Prodori avangarde u hrvatskoj umjetnosti prve polovice 20. stoljeća*, među ostalim, donosi i digitalizirane sadržaje iz Zbirke rijetkih izdanja (rare) knjižnice Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Svojim su se izdanjima muzeji nastojali približiti i najmlađim posjetiteljima sve domišljatijim publikacijama – slikovnicama, radnim listićima i bilježnicama, bojankama, maketama, ali i sve raznovrsnijom suvenirskom ponudom poput slagalica (puzzla), podložaka za miševe ili označivača stranica (*bookmarka*). Svojim su se dizajnerski osmišljenim plakatima i pozivnicima obraćali publici pozivajući ih da upoznaju njihove funduse koji su dio univerzalne baštine, na što je upućivao i slogan ovogodišnjega Međunarodnog dana muzeja.

Sve su te vrijedne muzejske prinove kataloški popisane i objavljene u ovom katalogu te javnosti na jednome mjestu predstavljene na *26. izložbi izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija* u sklopu 30. međunarodnog sajma knjiga i učila INTERLIBER na Zagrebačkom velesajmu.

Snježana Radovanlija Mileusnić